Категорія справи № **796/3/2018: не визначено.**
Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **28.07.2018.** Оприлюднено: **30.07.2018.**
Номер судового провадження: **не визначено**

Верховний Суд

Постанова

Іменем України

23 липня2018 року

м. Київ

справа № 796/3/2018

провадження № 61-30854ав18

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду:

СтрільчукаВ.А. (суддя-доповідач), КузнєцоваВ.О., Погрібного С. О.,

з участю:

секретаря судового засідання - Базилян Н. О.,

учасники справи:

заявники: Компанія «Поско Деу Корпорейшн» /Posco Daewoo Corporation/, Компанія «Хьосунг Корпорейшн» /Hyosung Corporation/,

представники заявників: Петров Ярослав Арестович, Целевич Олександр Юрійович,

боржник - Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго»,

представник боржника - Юрков Максим Олександрович,

розглянув у відкритому судовому засіданні справу за заявою Компанії «Поско Деу Корпорейшн» /Posco Daewoo Corporation/, Компанії «Хьосунг Корпорейшн» /Hyosung Corporation/, боржник - Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго», про визнання та надання дозволу на виконання в Україні Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року у справі № SCH-5497 за апеляційною скаргою Державного підприємства «Національна енергетична компанія «Укренерго» на ухвалу Апеляційного суду міста Києва у складі судді Вербової І. М. від 17 квітня 2018 року, повний текст якої складено 18 квітня 2018 року,

ВСТАНОВИВ:

У січні 2018 року Компанія «Поско Деу Корпорейшн» /Posco Daewoo Corporation/ та Компанія «Хьосунг Корпорейшн» /Hyosung Corporation/ звернулися до суду із вказаною заявою, посилаючись на те, що 31 січня 2012 року між Консорціумом у складі компанії «Деу Інтернешнл Корпорейшн», правонаступником якої є Компанія «Поско Деу Корпорейшн», Компанії «Хьосунг Корпорейшн», Товариства з обмеженою відповідальністю СПМК-32 «Кримелектроводмонтаж» (далі - Консорціум) та ДП «НЕК «Укренерго» було укладено Контракт, за яким Консорціум зобов'язався розробити проект, виготовити, провести випробування, здійснити поставку і монтаж, укомплектувати та ввести в експлуатацію певні потужності, здійснити модернізацію підстанції 330 кВт «Сімферопольська», яка знаходиться на Кримському півострові, а ДП «НЕК «Укренерго» зобов'язалося прийняти поставлене обладнання або надані послуги та здійснити оплату протягом періоду, встановленого в Контракті. У період із серпня 2013 року по лютий 2014 року Консорціум здійснив вісім поставок обладнання, зазначеного в Контракті, вартість якого становила 73 % від загальної вартості обладнання за Контрактом. Субпідрядники Консорціуму іншу частину обладнання виготовили, однак його поставка не була здійснена та кошти не сплачені. З метою врегулювання суперечностей, що виникли між сторонами, 12 листопада 2015 року було підписано Угоду про внесення змін № 4, згідно з якою сторони погодили умови поставки решти обладнання та внесли зміни до арбітражного застереження шляхом зміни арбітражної установи.

ДП «НЕК «Укренерго» своїх зобов'язань за Контрактом належним чином не виконало: не сплатило грошові кошти за поставку обладнання (рахунки №№ SIM-RPA-01, SIM-DS-01, SIM-GCB-02, SIM-DS-02, SIM-SA-02) на суму 1 795 731 доларів США, а також - за обладнання, яке було вироблене, але не поставлене, у розмірі 156 867 доларів США.

Тому Компанії «ПоскоДеу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» звернулися до Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні з позовом до ДП «НЕК «Укренерго» про встановлення порушень умов та вимог Контракту та стягнення коштів.

Остаточним рішенням Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року було зобов'язано ДП «НЕК «Укренерго» сплатити на користь позивачів такі суми: 1 795 731 доларів США за поставлене обладнання, 156 867 доларів США - за вироблене, але не поставлене обладнання, 57 985 євро - на відшкодування витрат на арбітражний розгляд, 48 100 євро - на відшкодування витрат на представництво інтересів позивачів.

Враховуючи викладене, заявники просили визнати та надати дозвіл на виконання в Україні вищевказаного Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року у справі № SCH-5497 та видати виконавчий лист на примусове виконання цього рішення.

Ухвалою Апеляційного суду міста Києва від 17 квітня 2018 року, постановленою ним як судом першої інстанції, заяву Компанії «Поско Деу Корпорейшн», Компанії «Хьосунг Корпорейшн» задоволено. Визнано та надано дозвіл на виконання Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року у справі № SCH-5497 в Україні про стягнення з ДП «НЕК «Укренерго» на користь Компанії «Поско Деу Корпорейшн», Компанії «Хьосунг Корпорейшн» 1 795 731 доларів США за поставлене обладнання, 156 867 доларів США за вироблене, але не поставлене обладнання, 57 985 євро відшкодування витрат на арбітражний розгляд, 48 100 євро відшкодування витрат на представництво інтересів позивачів. Видано виконавчий лист на примусове виконання Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року у справі № SCH-5497 в Україні про стягнення з ДП «НЕК «Укренерго» на користь Компанії «Поско Деу Корпорейшн», Компанії «Хьосунг Корпорейшн» наступних сум: 1 795 731 доларів США за поставлене обладнання, 156 867 доларів США за вироблене, але не поставлене обладнання, 57 985 євро відшкодування витрат на арбітражний розгляд, 48 100 євро відшкодування витрат на представництво інтересів позивачів. Стягнуто з ДП «НЕК «Укренерго» на користь Компаній «Поско Деу Корпорейшн», Компанії «Хьосунг Корпорейшн» 881 грн судового збору.

Судове рішення апеляційного суду мотивоване тим, що оскільки судом не встановлено передбачених законом підстав для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні, подана заява підлягає задоволенню.

15 травня 2018 року ДП «НЕК «Укренерго» подало засобами поштового зв'язку до Верховного Суду через Апеляційний суд міста Києва апеляційну скаргу, в якій, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просило скасувати ухвалу Апеляційного суду міста Києва від 17 квітня 2018 року, та ухвалити нове рішення, яким відмовити у задоволенні заяви.

Апеляційна скарга ДП «НЕК «Укренерго» мотивована тим, що більша частина обладнання була поставлена до Автономної Республіки Крим (далі - АРК). Починаючи з березня 2014 року, підприємство фактично втратило контроль за діяльністю підрозділів, що розташовані на тимчасово окупованій території АРК. Тобто все обладнання, поставлене на виконання Контракту, використовується для забезпечення діяльності незаконного уряду АРК. Оплата такого обладнання є фактично фінансуванням тероризму та суперечить публічному порядку України. Крім того, ДП «НЕК «Укренерго» є єдиним державним підприємством, яке виконує функції диспетчерського управління об'єднаною енергетичною системою (далі - ОЕС), а також здійснює передачу електроенергії магістральними та міждержавними електричними мережами. Списання коштів з рахунків ДП «НЕК «Укренерго» є недопустимим, створює загрозу для національної безпеки та економіки країни, оскільки підприємство не зможе забезпечити надійну роботу ОЕС.

04 липня 2018 року представник компаній «Поско Деу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» - ПетровЯ.А. подав відзив на апеляційну скаргу, в якому зазначив про законність та обґрунтованість оскаржуваного судового рішення і просив відмовити у задоволенні скарги, посилаючись на те, що визнання та виконання арбітражного рішення не суперечить публічному порядку України. Питання суперечності публічному порядку у ДП «НЕК «Укренерго» не виникало ні під час виконання Контракту, ні під час розгляду справи та ухвалення Міжнародним арбітражним центром при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні Остаточного рішення. Відсутність коштів та не включення до фінансового плану підприємства на 2018 рік витрат за Контрактом не є підставою для відмови у задоволенні заяви. Виконання зобов'язань за Контрактом не може бути фінансуванням тероризму, оскільки компанії «Поско Деу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» не пов'язані з будь-якими терористичними організаціями. Крім цього, після підписання 12 листопада 2015 року додаткової угоди № 4 до Контракту ДП «НЕК «Укренерго» сплачувало компаніям грошові кошти за обладнання, яке вже було поставлене на окуповану територію АРК.

В судовому засіданні представник ДП «НЕК «Укренерго» - ЮрковМ.О. просив задовольнити апеляційну скаргу з наведених у ній підстав.

Представники компаній «Поско Деу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» - ПетровЯ.А. і Целевич О. Ю. просили відмовити у задоволенні апеляційної скарги ДП «НЕК «Укренерго» з підстав, наведених у поданому Петровим Я. А. відзиві.

Частиною другою статті 24, частиною другою статті 351 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) передбачено, що Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції.

Відповідно частини першої статті 367 ЦПК України суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги.

Апеляційна скарга не підлягає задоволенню з таких підстав.

Установлено, що 31 січня 2012 року між Консорціумом та ДП «НЕК «Укренерго» було укладено Контракт, за яким Консорціум зобов'язався розробити проект, виготовити, провести випробування, здійснити поставку і монтаж, укомплектувати та ввести в експлуатацію певні потужності, здійснити модернізацію підстанції 330 кВт «Сімферопольська», яка знаходиться на Кримському півострові, а ДП «НЕК «Укренерго» зобов'язалося прийняти поставлене обладнання або надані послуги та здійснити оплату протягом періоду, установленого в Контракті.

У період із серпня 2013 року по лютий 2014 року Консорціум здійснив вісім поставок обладнання, зазначеного в Контракті, вартість якого становить 73 % від загальної вартості обладнання. Інша частина обладнання була виготовлена субпідрядниками Консорціуму, проте не поставлена, а кошти за неї не сплачені.

З метою врегулювання суперечностей 12 листопада 2015 року було підписано Угоду про внесення змін № 4 до Контракту, згідно з якою сторони погодили умови поставки решти обладнання, його оплати та внесли зміни до арбітражного застереження шляхом зміни арбітражної установи.

Компанії «Поско Деу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» звернулися до Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні з позовом до ДП «НЕК «Укренерго» про стягнення грошових коштів за порушення зобов'язань за Контрактом.

Спір між сторонами стосувався зобов'язань ДП «НЕК «Укренерго» з оплати п'яти (з восьми) рахунків за поставку обладнання (рахунки №№ SIM-RPA-01, SIM-DS-01, SIM-GCB-02, SIM-DS-02, SIM-SA-02) на суму 1 795 731 доларів США та обладнання на суму 156 867 доларів США, яке було вироблене, але не поставлене.

Остаточним рішенням Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року було зобов'язано ДП «НЕК «Укренерго» сплатити на користь компаній «ПоскоДеу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» наступні суми: 1 795 731 доларів США за обладнання, поставку якого було здійснено відповідно до рахунків №№ SIM-RPA-01, SIM-DS-01, SIM-

GCB-02, SIM-DS-02, SIM-SA-02; 156 867 доларів США за вироблене, але не поставлене обладнання, згідно з пунктами 1.2.10, 4.1, 4.2, 5.1-5.6 у таблиці «Ціни № 1»; 57 985 євро як відшкодування витрат на арбітражний розгляд; 48 100 євро як відшкодування витрат на представництво інтересів позивачів. У задоволенні решти вимог сторін відмовлено.

Вищевказане рішення в добровільному порядку боржником не виконано.

Відповідно до частини першої статті 474 ЦПК України рішення міжнародного комерційного арбітражу (якщо його місце знаходиться за межами України), незалежно від того, в якій країні воно було винесено, визнається та виконується в Україні, якщо їх визнання та виконання передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності.

Правовідносини щодо надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду на території України врегульованні статтею V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року (Нью-Йорк), яка набула чинності для України 10 січня 1961 року, та статтею 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», згідно з якими тягар доведення наявності підстав для відмови у визнанні та виконанні арбітражного рішення покладається на сторону, яка заперечує проти клопотання стягувача. З урахуванням цих положень повинні застосовуватися положення статті 478 ЦПК України.

Відповідно до статті V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року, статті 478 ЦПК України та статті 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» суд відмовляє у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо: 1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть суду доказ того, що: а) одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, - за законом держави, де рішення було винесено; або б) сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або в) рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або г) склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або г) рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або 2) якщо суд визнає, що: а) відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або б) визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

Судом першої інстанції встановлено, що: арбітражна угода не визнана недійсною; боржника було належним чином сповіщено про призначення арбітра та про арбітражний розгляд; рішення не суперечить арбітражній угоді; склад міжнародного комерційного арбітражу та арбітражна процедура відповідали угоді між сторонами; рішення є обов'язковим для сторін, не було скасовано та його виконання не зупинено судом. Судом також не визнано, що відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу, або визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

Таким чином, передбачених статтею V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року, статтею 478 ЦПК України та статтею 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» підстав для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу під час розгляду цієї справи не встановлено.

Враховуючи викладене, апеляційний суд (як суд першої інстанції) дійшов правильного висновку про задоволення заяви Компанії «Поско Деу Корпорейшн» та Компанії «Хьосунг Корпорейшн» і визнання та надання дозволу на виконання в Україні Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року.

Доводи апеляційної скарги про те, що починаючи з березня 2014 року ДП «НЕК «Укренерго» фактично втратило контроль за діяльністю підрозділів, розташованих на тимчасово окупованій території АРК, а все обладнання, поставлене на виконання контракту, ним не використовується, не заслуговують на увагу, оскільки зазначені обставини в силу вищенаведених правових норм не є підставою для відмови у задоволенні заяви.

Посилання в апеляційній скарзі на те, що стягнення грошових коштів за обладнання є фактично фінансуванням тероризму, не можна визнати обґрунтованим, оскільки заявником не надано доказів того, що діяльність компаній «Поско Деу Корпорейшн» та «Хьосунг Корпорейшн» пов'язана з фінансуванням тероризму. Та обставина, що обладнання знаходиться на тимчасово окупованій території АРК, не може слугувати підставою для невиконання договірних зобов'язань.

Доводи апеляційної скарги про те, що списання коштів з рахунків ДП «НЕК «Укренерго» створює загрозу для національної безпеки та економіки країни, не підтверджені належними та допустимими доказами. Суду не надано інформації про масштаби та обсяги надходжень від діяльності підприємства, про частку, яку становить стягнута Остаточним рішенням Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Відні від 19 вересня 2017 року грошова сума, від його прибутку, та про те, яким чином це може вплинути на виконання підприємством своїх функцій із забезпечення надійної роботи ОЕС. ДП «НЕК «Укренерго» не позбавлене можливості звернутися до Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до його фінансового плану на поточний рік.

Доводи апеляційної скарги про те, що визнання та виконання арбітражного рішення суперечить публічному порядку держави, також не заслуговують на увагу з огляду на таке.

Під публічним порядком слід розуміти правопорядок держави, визначені принципи і засади, які становлять основу існуючого у ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості й основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо). Міжнародний публічний порядок будь-якої країни включає фундаментальні принципи і засади правосуддя, моралі, які держава бажає захистити навіть тоді, коли це не має прямого стосунку до самої держави; правила, які забезпечують фундаментальні політичні, соціальні та економічні інтереси держави (правила про публічний порядок); обов'язок держави з дотримання своїх зобов'язань перед іншими державами та міжнародними організаціями. Це ті незмінні принципи, які виражають стабільність міжнародної системи: у тому числі суверенітет держави, невтручання у внутрішні справи держав, не порушення територіальної цілісності тощо.

Обґрунтувань того, що визнання та виконання в Україні Остаточного рішення Міжнародного арбітражного центру при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Віднівід 19 вересня 2017 року суперечить публічному порядку України в такому його розумінні, боржник в апеляційній скарзі не навів, доказів на їх підтвердження не надав.

При вирішенні справи по суті Міжнародним арбітражним центром при Федеральній палаті економіки Австрії у місті Віднібуло застосовано законодавство України (норми матеріального права).

Свою апеляційну скаргу та необхідність відмови у виконанні арбітражного рішення ДП «НЕК «Укренерго» обґрунтовує посиланням на розпорядження Ради Міністрів Республіки Крим від 30 квітня 2014 року, яким майно відокремлених підрозділів передано на баланс на праві господарського відання державному унітарному підприємству Республіки Крим «Крименерго», у зв'язку з чим ДП «НЕК «Укренерго» позбавлене доступу до майна.

Однак з точки зору міжнародного права та статті 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» вказаний орган окупаційної влади є незаконним, а його рішення (документи) є недійсними і не породжують правових наслідків.

Відповідно до частини другої статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», датою початку тимчасової окупації є 20 лютого 2014 року. За обставинами справи обладнання, за яке арбітражним рішенням стягнуті грошові кошти, компанії поставили на територію АРК в період із серпня 2013 року по лютий 2014 року, тобто до початку окупації.

Таким чином, доводи апеляційної скарги, в межах яких Верховний Суд переглянув справу, повністю спростовуються вищенаведеними обставинами справи та положеннями законодавства. Передбачених частиною четвертою статті 367 ЦПК України підстав для виходу за межі доводів апеляційної скарги Верховним Судом не встановлено.

Відповідно до статті 375 ЦПК України суд апеляційної інстанції залишає апеляційну скаргу без задоволення, а судове рішення без змін, якщо визнає, що суд першої інстанції ухвалив судове рішення з додержанням норм матеріального і процесуального права.

Оскаржувана ухвала є законною та обґрунтованою, постановленою з додержанням норм матеріального і процесуального права, підстави для її скасування відсутні.

Керуючись статтями 24, 351, 374, 375, 384, 477, 478 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Державного підприємства «Національна енергетична компанія «Укренерго» залишити без задоволення.

Ухвалу Апеляційного суду міста Києва від 17 квітня 2018 року залишити без змін.

Постанова суду апеляційної інстанції набирає законної сили з дня її прийняття.

СуддіВ.А.Стрільчук В.О.Кузнєцов С. О. Погрібний